

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1

สรุปผลการวิจัย

1. ความต้องการการพัฒนาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ในทักษะด้านบุคลิกภาพ ทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ลำดับที่ 1. ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ลำดับที่ 2. ทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน

ลำดับที่ 3. ทักษะด้านบุคลิกภาพ

2. ความต้องการการพัฒนาของครูผู้สอน ในทักษะด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเป็นผู้มีความรู้และเป็นผู้นำด้านวิชาการ การมีความคิดสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และการพูดต่อที่ชุมชนในโอกาสต่างๆ

วิธีการพัฒนาทักษะด้านบุคลิกภาพ ครูผู้สอนมีความต้องการวิธีการพัฒนาโดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพเฉพาะด้าน การจัดกิจกรรมประกวดแข่งขันให้รางวัล และการสอนแบบตัวต่อตัว

วัน เวลา สำหรับการพัฒนาทักษะด้านบุคลิกภาพ ครูผู้สอนมีความต้องการ วัน เวลา สำหรับการพัฒนาโดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ วัน เวลาทำการปกติ วันทำการปกติ ในช่วงเวลาปิดภาคเรียน และวันทำการปกติเวลาหลังเลิกเรียน

สถานที่ในการพัฒนาทักษะด้านบุคลิกภาพ ครูผู้สอนมีความต้องการสถานที่ในการพัฒนาโดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ในสถานศึกษาที่ปฏิบัติการสอนอยู่ประจำ ในสถานที่ที่จัดการฝึกอบรมโดยเฉพาะ และในเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัดอยู่

3. ความต้องการการพัฒนาของครูผู้สอนในทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การเลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมินผลที่หลากหลาย และการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้

วิธีการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการวิธีการพัฒนาโดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ การฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนเฉพาะด้าน การศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการเรียนการสอน และการจัดให้มีระบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ

วัน เวลา สำหรับการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการวัน เวลาสำหรับการพัฒนา โดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ วัน เวลาทำการปกติ วันทำการปกติในช่วงเวลาปิดภาคเรียน และวันทำการปกติ เวลาหลังเลิกเรียน

สถานที่ในการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีความต้องการสถานที่ในการพัฒนา โดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ในสถานศึกษาที่ปฏิบัติการสอนอยู่ประจำ ในเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัดอยู่ และในสถานที่ที่จัดการฝึกอบรมโดยเฉพาะ

4. ความต้องการการพัฒนาของครูผู้สอน ในทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การสร้างสรรค์สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การเรียนการสอนและการค้นคว้าหาความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ E-Book, E-Library และ E-Learning การสร้างแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการด้วย ICT และการใช้ ICT เพื่อการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล

วิธีการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ครูผู้สอนมีความต้องการวิธีการพัฒนาโดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ การฝึกอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเฉพาะด้าน การฝึกอบรมในระหว่างปฏิบัติงาน และการศึกษาค้นคว้าในระดับที่สูงขึ้น

วัน เวลา สำหรับการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ครูผู้สอนมีความต้องการ วัน เวลาสำหรับการพัฒนาโดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ วัน เวลาทำการปกติ วันทำการปกติในช่วงเวลาปิดภาคเรียน และวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

สถานที่ในการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ครูผู้สอนมีความต้องการสถานที่ในการพัฒนา โดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ในสถานศึกษาที่ปฏิบัติการสอนอยู่ประจำ ในสถานที่ที่จัดการฝึกอบรมโดยเฉพาะ และในเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัดอยู่

5. ความคิดเห็นเพิ่มเติมตามความสนใจเกี่ยวกับด้านหรือเรื่องที่ต้องการพัฒนาพร้อมทั้งวิธีการพัฒนา ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนา และแนวทางการแก้ไขปัญหา วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (f) สรุปได้ดังนี้

5.1 ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนา ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน มากที่สุด และความต้องการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นลำดับรองลงมา

5.2 โดยต้องการวิธีการในการพัฒนา เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้

- (1) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
- (2) การฝึกปฏิบัติจริงในสถานที่ทำงาน
- (3) การศึกษาคูงาน

5.3 ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาครูผู้สอนในปัจจุบัน เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้

- (1) ครุมีงานพิเศษที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากการสอนมาก
- (2) ครูขาดความรู้ด้านคอมพิวเตอร์
- (3) ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย
- (4) ครูไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง
- (5) ครูขาดโอกาสเข้ารับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
- (6) ขาดการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาครู

5.4 การแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการพัฒนา เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้

(1) สถานศึกษาควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่การเงินและพัสดุ เพื่อปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะ

- (2) จัดอบรมครูด้านการใช้คอมพิวเตอร์
- (3) จัดหาสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับการเรียนการสอน
- (4) จัดงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอ

และอย่างทั่วถึง

อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการการพัฒนาของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการการพัฒนาทุกด้านในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันวิชาชีพครูกำลังอยู่ในช่วงของการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ ที่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาตามบทบัญญัติของกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545) ความต้องการยกระดับคุณภาพครู การปฏิรูปครูให้เป็น ครูมืออาชีพ การปฏิรูปวิชาชีพครูเพื่อเรียกศรัทธาและความเชื่อถือในวิชาชีพครูให้หวนกลับคืนมา เหมือนอย่างเช่นในอดีตที่วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติสูง เป็นที่เคารพยกย่องและนับถือของคน ในสังคมโดยทั่วไป เป็นวิชาชีพที่คนเก่ง คนดี ใฝ่ฝันอยากมาเป็นครู เป็นการตอบสนอง ความคาดหวังใหม่เกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมของครู จึงถือว่าเป็นหน้าที่ที่ครูทุกคนจะต้องพัฒนา ตนเองให้เป็นครูมืออาชีพ ให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานตามที่สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือ ครูสภา กำหนด กล่าวคือต้องผ่านการประเมินผลงานด้านการจัดการเรียนการสอน และมีฝีมือ ถึงขั้นที่ได้รับการเลื่อนและแต่งตั้งให้มีวิทยฐานะสูงขึ้น เช่น จากครูปฏิบัติการ เป็นครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญ และครูเชี่ยวชาญพิเศษ ครูมีความจำเป็นต้องสร้างความมั่นใจ ในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาของครูโดย ไชยยันต์ ไชยदार (2541 : บทคัดย่อ) ก็ได้ยืนยันว่าครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุดเพื่อให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ เพิ่มพูน ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน และเพื่อให้สังคมเห็นว่าครูมีการพัฒนาตลอดเวลา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนมีความต้องการการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากความต้องการการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน และทักษะด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนมี ความต้องการการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันประเทศไทยได้นำเอา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) เข้ามาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ และการให้บริการภายในหน่วยงานต่างๆ ของรัฐอย่างแพร่หลาย ในวงการศึกษาดำเนินการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อขยายการศึกษาไปสู่ผู้ด้อยโอกาสในชนบท และ

ในภูมิภาค ตัวอย่าง เช่น เทคโนโลยีดาวเทียมทางการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมร่วมกับโรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้และค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้ตลอดเวลา การวัดผลประเมินผล งานทะเบียนฐานข้อมูลนักเรียน งานวิเคราะห์วิจัยทางการศึกษา กระแสของการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นสิ่งที่ผลักดันให้ครูผู้สอนทุกคนต้องเรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้มีทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมในทุกกลุ่มสาระ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้จากแหล่งและวิธีการที่หลากหลาย มีการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เอื้อต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนทางไกล จัดให้มีศูนย์ข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Course ware Center) ให้มีการเรียนการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) จัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) จัดให้มีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (e-Library) ไว้เพื่อบริการและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life long Learning) ไปสู่สังคมแห่งคุณธรรม สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งผลงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สุชะวลี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ยืนยันว่า แนวโน้มการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาด้านการพัฒนาและออกแบบระบบการเรียนการสอน เน้นการออกแบบการสอนที่ยึดหลักการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือกับผู้เรียน ด้านการบริการสนเทศ เน้นการพัฒนาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ครอบคลุมสถานศึกษาทุกแห่ง และใช้รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ระบบเครือข่ายและระบบบริการ ด้านการผลิตสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา เน้นการพัฒนาสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาในการเรียนการสอนให้อยู่ในวงจำกัดตามกำหนด และมาตรฐานด้านการจัดการและการบริหาร การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนเน้นความรู้ความสามารถของครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ในการผลิต โปรแกรมคอมพิวเตอร์มากขึ้น และความเพียงพอของงบประมาณในการจัดหาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาเน้นคอมพิวเตอร์จะเป็นสื่อใหม่ที่ทุกคนควรศึกษาด้านการออกแบบและพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะช่วยพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ชัดเจนยิ่งขึ้นผู้เรียนมีความรู้สึกเหมือนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ ด้านระบบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เน้นการให้ห้องสมุดของสถานศึกษาเปลี่ยนรูปแบบจากห้องสมุดที่มีหนังสือเพื่อไว้บริการ มาเป็นให้บริการที่อยู่ในรูปของสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมากขึ้น ด้านการประเมินคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือผลที่เกิดจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เน้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ

ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านความคิดเห็น เจตคติของผู้เรียนต่อการเรียนการสอน เน้นให้นักเรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นในความต้องการการพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การสร้างสรรค์สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันในกระบวนการเรียนการสอนได้มีการนำเอาสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มาใช้ในการเรียนการสอนแทนครูกันอย่างแพร่หลายและด้วยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ซึ่งได้มีพัฒนาการรูปแบบของการสร้างสื่อการเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์โฉมใหม่ที่เรารู้จักกันว่า CAI on Web เป็นการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาผสมผสานกับเทคโนโลยีการศึกษาและเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมีลักษณะเฉพาะ คือ มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลผ่านระบบ World Wide Web ซึ่ง CAI ในรูปแบบของการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีชื่อเรียกกันว่า WBI (Web Based Instruction) หรือ WBT (Web Based Training) จุดเด่นของ CAI on Web คือ โปรแกรมที่นำมาใช้งานสามารถหาได้ฟรี หรือการลงทุนที่ไม่สูงนัก และในยุคสมัยที่สถานศึกษากำลังประสบกับวิกฤติปัญหาการขาดแคลนครูอย่างในปัจจุบัน ก็นับได้ว่าสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคูขาดหรือครูไม่ครบชั้น ซึ่งผลงานวิจัยของ ภูษิต ก้อนสุรินทร์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ยืนยันว่า ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านระบบเครือข่ายโดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้งานจริงได้ และจากผลงานวิจัยของ อัญชลี ศรีสุข (2546 : บทคัดย่อ) ได้ยืนยันว่า ครูส่วนใหญ่มีความต้องการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน การจัดทำฐานข้อมูล การนำเสนอข้อมูลโรงเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด จะเปลี่ยนจากผู้สอน หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บทบาทของครูก็ยังคงมีอยู่และเป็นบทบาทที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน การประกันคุณภาพการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา “ สมศ. ” ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน และเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่ใช่หน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่ในการประเมินผลการจัดการศึกษา และตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา ครูจะต้องเป็นครูผู้เรียนรู้อยู่เสมอ หากครูขาดความรู้

ในทักษะการสอน เทคนิคการสอน การใช้สื่อการสอน และเครื่องมือในการวัดผลประเมินผล ผลผลิตคือคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่ได้รับก็จะคือคุณภาพ พฤติกรรมการสอนของครูจึงมีผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ครูจึงต้องกลับมาทบทวนบทบาทของตนเองว่าการจัดการเรียนการสอนที่ครูกำลังดำเนินการอยู่มีคุณภาพ ถูกต้องและเหมาะสม และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้หรือไม่ คุณภาพของครู คือคุณภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จันทร์คำ (2545 : บทคัดย่อ) พบว่า ความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา โรงเรียนพระฤทธิย์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรพร พานิชกุล (2539 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา มีความต้องการพัฒนาตนเองในพฤติกรรมการสอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัส คำรัตน์ (2543 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีความต้องการพัฒนาการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

เมื่อพิจารณาดูรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นในความต้องการการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับวงการศึกษามาก โดยได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูล การสืบค้นตำรา เอกสาร คู่มือครู เอกสารการเรียน หรือเอกสารประกอบการเรียน การค้นคว้า งานวิเคราะห์ วิจัย การเรียนการสอนทางไกล การประชุม และการฝึกอบรมทางไกล ฯลฯ ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชน ครู อาจารย์ สามารถค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ และเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นตัวเลข ตัวอักษร ภาพและเสียงได้โดยง่ายไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดไหนหรือมุมใดของโลก เป็นการเพิ่มโอกาส และทางเลือกใหม่ให้กับผู้เรียน และครูผู้สอน มีการสร้างสื่อการเรียนการสอนรูปแบบใหม่แทนที่เอกสารหนังสือ ที่เราเรียกว่า สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือ CAI เหตุผลสำคัญที่มีการนำเอาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเข้ามาใช้อย่างแพร่หลายในการเรียนการสอน ในรูปของ CAI ในปัจจุบันก็เพราะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปในเอกสารประกอบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาปริญญาโทเทคโนโลยีการศึกษา รุ่น 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ ที่ได้เขียนไว้เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2543 ระบุถึงประโยชน์ของ CAI ไว้ดังนี้ คือ สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถเข้าใจเนื้อหาได้เร็วด้วยวิธีต่างๆ

ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ และความสามารถของตนเอง บทเรียนมีความยืดหยุ่น สามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการ สามารถรับรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างรวดเร็ว เป็นการท้าทายผู้เรียน และเสริมแรงให้อยากเรียนต่อ และลดช่องว่างการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในเมือง และชนบท เพราะสามารถส่งบทเรียนไปยังโรงเรียนในชนบทให้เรียนรู้ได้เลย ซึ่งจากผลงานวิจัยของ วีระกิตต์ ลายทองสุก (2532 : 58-61) ก็ได้ยืนยันว่า ครูเห็นว่าสื่อมีความจำเป็นเพราะช่วยให้การสอนได้ผลดี ทำให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนได้เป็นอย่างดี ครูหาสื่อที่ตรงจุดมุ่งหมายในการสอนได้ยาก ครูขาดความรู้ในการใช้สื่อ ครูมีความต้องการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนและแนะนำการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีทางการศึกษา

ทักษะด้านบุคลิกภาพ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมครูผู้สอนมีความต้องการการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะนิสัยและคุณค่าทุกอย่างในตัวของคนที่มีผลต่อความรู้สึกของผู้ที่ได้พบเห็นหรือสังคมนรอบข้าง โดยผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีย่อมมีเสน่ห์และสร้างความประทับใจ ตลอดจนการยอมรับและเลื่อมใสศรัทธาจากผู้ที่ได้พบเห็นถึงแม้ว่าพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดทางลักษณะต่างๆ ของมนุษย์เราให้มีความแตกต่างกัน แต่เราก็สามารถพัฒนาบุคลิกภาพของคนให้คนอื่นยอมรับและศรัทธาได้ เช่น มีความสุภาพเรียบร้อยในการพูดจา การมีสัมมาคารวะ ประพฤติปฏิบัติตนเหมาะสมกับกาลเทศะ รวมทั้งการแต่งกายที่สุภาพ สะอาดเรียบร้อย นอกจากนี้ยังมีการทำงานที่เป็นระบบ มีระเบียบ สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เรียนเกิดศรัทธาเลียนแบบอย่างที่ดีนั้นคิดตัวไป ซึ่งสอดคล้องกับที่นักจิตวิทยาและนักสังคมศาสตร์ ที่ได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพของคนเกิดจากองค์ประกอบหลายๆ อย่างที่สำคัญ มีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ กรรมพันธุ์หรือพันธุกรรม ซึ่งเป็นลักษณะต่างๆ ที่ถ่ายทอดมาจากบิดามารดาทางสายเลือด สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย พฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกทั้งทางอารมณ์และสังคม และประการสุดท้ายคือ ความพยายามที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของแต่ละคน ซึ่งประสบการณ์หลายอย่างที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงบุคลิกได้ในภายหลัง ดังนั้นเพื่อให้ครูได้รับการยอมรับนับถือ และเลื่อมใสศรัทธาจากนักเรียน ผู้ปกครองและสังคม ครูจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของคนให้สมกับที่เป็นปูชนียบุคคลของสังคม ซึ่งผลงานวิจัยของ ประดิษฐ์ อินตา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ยืนยันแล้วว่า คุณลักษณะของครูผู้สอนด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ตามความต้องการของครูและนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออง จังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การไม่คิ่มสุราจนเป็นที่รังเกียจของผู้อื่น แต่งกายสุภาพ สะอาดเรียบร้อยและเหมาะสม มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกทั้งการกระทำและวาจา ไม่ถือตัว ไม่วางอำนาจ พุคชัคนใจง่าย และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นในความต้องการการพัฒนาทักษะด้านบุคลิกภาพ คือ การเป็นผู้มีความรู้และเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สำคัญและมีบทบาทมากในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ ครู เป็นผู้ที่พร้อมซึ่งความฉลาดรอบรู้ คู่ความคิด เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสืบสานและถ่ายทอดความรู้และความดีงามเป็นแบบอย่างของคนทั่วไปในด้านความประพฤติและคุณธรรม เพราะฉะนั้นการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพในด้านความเป็นผู้มีภูมิความรู้ ภูมิปัญญา ผู้นำทางด้านวิชาการ จึงเป็นบุคลิกของครูที่สังคมคาดหวังไว้เป็นอย่างยิ่ง จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้เคยเป็นครูมาก่อนประกอบกับปัจจุบันได้ทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอ เขต 1 ได้ออกไปปฏิบัติหน้าที่ในการติดตาม และประเมินผลโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาครู การยกย่องเชิดชูเกียรติครู อย่างเช่น โครงการ “ครูดีในดวงใจ” เพื่อสรรหาและคัดเลือกครูที่น่าประทับใจ ภูมิใจ เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่เคารพศรัทธายอมรับของเด็กนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เป็นบุคคลที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ครองตน ครองคน ครองงาน ได้อย่างเหมาะสม จึงได้มีโอกาสพูดคุยและสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพของครูผู้สอน ซึ่งได้รับทราบว่าครูผู้สอนมีความต้องการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกของความเป็นครูที่ดี เป็นที่ยอมรับ เลื่อมใสศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ร่วมงาน ตลอดจนถึงสังคมรอบข้าง อยากที่จะเป็น “ครูต้นแบบ” เป็น “ครูแห่งชาติ” หรือ “ครูแกนนำ” ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพครูด้านความรู้ ความสามารถ เป็นผู้นำทางวิชาการ ทั้งสิ้น บุคลิกของครูนอกจากจะมีกิริยาจาจดี มีจิตใจที่งดงาม เมตตาครูณา มีความรักห่วงใยต่อศิษย์ด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์แล้ว บุคลิกใหม่ของครูมีอาชีพคือ ต้องมีบุคลิกของความเป็นนักวิชาการ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษาค้นคว้าและหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพราะวาบุคลิกภาพของครูเป็นจุดเริ่มต้นของการเสริมสร้างความศรัทธา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ให้ครูมีส่วนร่วมในการศึกษาวิเคราะห์ถึงความสำคัญและจำเป็นของโรงเรียนในการจัดฝึกอบรมครู หรือจัดส่งครูเพื่อเข้ารับการพัฒนา

1.2 ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนทางด้านงบประมาณในการพัฒนาครูอย่างเพียงพอ และให้ครูทุกคนได้มีโอกาสเข้ารับการพัฒนาอย่างทั่วถึง

1.3 ควรมีการจัดการสื่อคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพไว้สำหรับสนับสนุนให้ครูได้ใช้ในการผลิตสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอย่างเพียงพอ

1.4 ควรจัดให้ครูได้มีโอกาสศึกษาคูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทักษะทั้งสามด้านมาแล้วเป็นอย่างดี

1.5 ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดประกวด หรือแข่งขันผลงานของครู ในด้านการผลิตสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.6 ควรมีการติดตาม ประเมินผล หลังจากเข้ารับการพัฒนาของครูทุกครั้ง เพื่อรับทราบความก้าวหน้า เสริมเติมเต็มในส่วนที่ขาด และแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาทักษะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

2.2 ควรมีการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่นในการพัฒนาครูของสถานศึกษา